

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 262/2021-49

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Duditša a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátskou kanceláriou [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], v mene ktorej koná konateľ a advokát [REDAKOVANÉ], proti uzneseniu Okresného súdu Žiar nad Hronom č. k. 12 C 254/2015-467 z 9. októbra 2020 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Okresného súdu Žiar nad Hronom č. k. 12 C 254/2015-467 z 9. októbra 2020 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, jej základné právo na rovnosť účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Okresného súdu Žiar nad Hronom č. k. 12 C 254/2015-467 z 9. októbra 2020 **zrušuje a vec vracia** Okresnému súdu Žiar na Hronom na ďalšie konanie.
3. Okresný súd Žiar nad Hronom **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **384,08 eur** a zaplatiť ich právnenému zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 15. januára 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na rovnosť účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu

Žiar nad Hronom (ďalej len „okresný súd“) č. k. 12 C 254/2015-467 z 9. októbra 2020 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“), zrušenia napadnutého uznesenia a vrátenia veci okresnému súdu na ďalšie konanie.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a k nej pripojených príloh vyplýva, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 254/2015 rozsudkom z 23. februára 2018 žalobu sťažovateľky zamietol a žalovaným v 1. a 2. rade priznal náhradu trov konania v plnom rozsahu. Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom z 26. februára 2020 rozsudok okresného súdu potvrdil a sťažovateľku zaviazal zaplatiť žalovanému v 1. rade náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

3. V súlade s § 262 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) okresný súd uznesením z 19. augusta 2020 vydaným vyšším súdnym úradníkom (ďalej aj „uznesenie vyššieho súdneho úradníka“) uložil sťažovateľke povinnosť nahradiť žalovanému v 1. rade trovy právneho zastúpenia vo výške 63 313,05 eur (výrok I) a žalovanému v 2. rade povinnosť nahradiť trovy prvoinštančného konania v sume 0 eur.

4. Proti uzneseniu vydanému vyšším súdnym úradníkom podali sťažovateľka a žalovaný v 1. rade sťažnosti v súlade s § 239 ods. 1 CSP.

5. Okresný súd napadnutým uznesením z 9. októbra 2020 zmenil prvý výrok uznesenia vydaného vyšším súdnym úradníkom z 19. augusta 2020 tak, že sťažovateľku zaviazal nahradiť žalovanému v 1. rade trovy právneho zastúpenia vo výške 89 252,95 eur, a vo zvyšku ponechal uznesenie vydané vyšším súdnym úradníkom nedotknuté (druhý výrok). V odôvodnení napadnutého uznesenia okresný súd konštatoval, že sťažnosť podaná sťažovateľkou bola podaná oneskorene, teda po uplynutí zákonnej 15-dňovej lehoty.

II.

Argumentácia sťažovateľky

6. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti odôvodnila porušenie jej práv tým, že *„napriek tomu, že jeho sťažnosť voči uzneseniu vyššieho súdneho úradníka Okresného súdu Žiar nad Hronom bola podaná včas o čom svedčí dátum z odtlačku pečiatky pošty s dátumom 28.9.2020 pričom však sudkyňa, ktorá rozhodovala o sťažnosti o tejto nerozhodovala s odôvodnením, že táto bola doručená súdu až 7.10.2020, pričom tým nerespektovala ustanovenie § 121 ods. 5 CSP.“*

7. Sťažovateľka ďalej poukázala aj na skutočnosť, že žalovanou stranou v predmetnom spore je Slovenská republika, zastúpená v 1. rade [REDAKOVANÉ], a v 2. rade [REDAKOVANÉ]. Obidva subjekty zastupujúce Slovenskú republiku zamestnávajú odborných zamestnancov s právnickým vzdelaním, avšak zástupca žalovaného v 1. rade ([REDAKOVANÉ]) napriek tejto skutočnosti využil služby externej advokátskej kancelárie. Podľa názoru sťažovateľky *„je nemysliteľné, aby právnická osoba, ktorá bola zriadená na základe vykonávania zákonom stanovených činností pri správe nehnuteľného majetku, ktorým nepochybne je aj zastupovanie v súdnom konaní, týkajúcom sa určenia vlastníckeho práva, využila na takéto zastupovanie advokáta, keďže sama disponuje vlastným právnym oddelením, ktoré zamestnáva niekoľko právnikov s dlhoročnými skúsenosťami v oblasti, tak ako to riešil žalovaný v 2. rade. Vzhľadom k rozsudku súdu vo veci samej je preto namieste priznať náhradu trov konania len vo výške nanajvyš cestovných nákladov*

a nepriznať náhradu trov advokáta, keďže navyiac tento zastupuje žalovaného v prvom rade na základe zmluvy o poskytovaní právnej pomoci s hodinovou odmenou podľa § 3 vyhlášky MS SR č. 655/2004 Z. z. v platnom znení. Vzhľadom na vyššie uvedené považujeme takto uplatnené náklady na úkony právnej pomoci ako neúčelne vynaložené náklady, na ktoré žalovaný 1/ nemal reálny právny nárok.“. Sťažovateľka zároveň namietala, že „podkladom k určeniu výšky základu na výpočet náhrady trov právneho zastúpenia súd použil znalecký posudok vypracovaný súdnym znalcom [REDAKOVANÉ] č. 19/2020 zo dňa 1.6.2020 pričom sa ale neriadil pri vykonaní dôkazu vyššie uvedenými ustanoveniami, ktoré je aj pri konaní o určení výšky náhrady trov konania, v prípade ak je podkladom znalecký posudok, použiť. Z uvedeného uznesenia nie je zrejmé, či predmetný znalecký posudok bol zabezpečený súdom, alebo išlo o súkromný znalecký posudok. Predmetný znalecký posudok nebol žalobcovi doručený v rozpore s ustanovením § 208 ods. 2 CSP, pričom tak nebolo žalobcovi umožnené sa k nemu ako najzásadnejšiemu podkladu pre určenie základu vyjadriť. Nie je zrejmé, či znalec oceňoval nehnuteľnosti, ktoré boli vo vlastníctve len žalovaného 1. resp. aj žalovaného 2., čo môže mať vplyv na výšku hodnoty jedného úkonu právnej služby. Je zrejmé, že ak by bol znalecký posudok sporný, bolo by potrebné vyhotoviť kontrolný znalecký posudok, čo ale pri lehote 15 dní na podanie sťažnosti nie je reálne možné zabezpečiť. Aj z uvedeného je zrejmé, že predmetné uznesenie bolo vydané tendenčne len v prospech žalovaného 1. a najmä v tejto časti ide o rozhodnutie arbitrárne, ktoré nie je možné preskúmať.“.

8. Vzhľadom na závažnosť veci sťažovateľka požiadala o odklad vykonateľnosti napadnutého uznesenia okresného súdu vydaného 9. októbra 2020. Ústavný súd jej žiadosti vyhovel a uznesením č. k. IV. ÚS 262/2021-13 z 25. mája 2021, ktorým ústavnú sťažnosť prijal na ďalšie konanie, zároveň odložil vykonateľnosť napadnutého uznesenia do právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu vo veci samej.

III.

Vyjadrenie okresného súdu, zúčastnených osôb a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

9. Po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval predsedu okresného súdu na vyjadrenie sa k ústavnej sťažnosti. Okresnému súdu doručil i uznesenie o prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie č. k. IV. ÚS 262/2021-13 z 25. mája 2021 a ústavnú sťažnosť sťažovateľky a požiadal ho aj o zaslanie súdneho spisu.

10. Na základe výzvy ústavného súdu sa k ústavnej sťažnosti vyjadril predseda okresného súdu podaním č. k. Spr 252/21 zo 7. júna 2021, v ktorom uviedol, že „v uznesení okresného súdu č. k. 12C/254/2015-467 došlo k nesprávnemu posúdeniu lehoty na podanie sťažnosti, ktorú podal právny zástupca žalobcu. Dátum 7. októbra 2020, kedy okresný súd prevzal sťažnosť žalobcu bola okresným súdom omylom považovaná za dátum doručenia sťažnosti právnym zástupcom žalobcu osobne v podateľni okresného súdu. Správny dátum podania sťažnosti proti uzneseniu je deň 28. september 2020, kedy právny zástupca žalobcu podal sťažnosť proti uzneseniu na pošte, o čom svedčí priložená obálka opatrená pečiatkou pošty. Uvedené

skutočnosti svedčia o tom, že právny zástupca žalobcu podal sťažnosť proti uzneseniu včas, v zákonnej stanovenej 15-dňovej lehote.“.

10.1. K podaniu predsedu okresného súdu bolo pripojené aj vyjadrenie zákonnej sudkyne z 31. mája 2021, v ktorom konštatovala, že lehota nebola omylom považovaná za zachovanú s ohľadom na okolnosť, že podanie sťažovateľky bolo okresnému súdu doručené 7. októbra 2020, pričom toto podanie bolo považované za osobne doručené okresnému súdu. Vo vzťahu k ďalším námietkam sťažovateľky uvedeným v ústavnej sťažnosti zákonná sudkyňa poukázala na § 89 CSP, v zmysle ktorého „*sa strana môže dať v konaní zastupovať zástupcom, ktorého si zvolí... Žalovaný 1./ tak využil možnosť brániť svoje práva prostredníctvom kvalifikovaného právneho zástupcu - advokáta a predmetom konania nebola len otázka spravovania lesného a iného majetku vo vlastníctve SR, ale aj posúdenie okolností súvisiacich s posúdením hodnovernosti a správnosti zápisov katastra nehnuteľností, spôsobilosti titulu pre nadobudnutie vlastníckeho práva, vyhodnotenia stavu pozemnoknižných zápisov. Či posúdenie zámeny nehnuteľností a okolností posúdenia reštitučných nárokov spolu s historickou identifikáciou a tabuľkovým porovnaním stavu, ktoré žalovaný 1./ v konaní predkladal. Žalovaný 1./ sa v konaní bránil kvalifikovane vo vzťahu k otázke vydržania vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, plynutiu prekluzívnych lehôt stanovených reštitučnými zákonmi a bol tak nútený reagovať na tvrdenia žalobcu, ktorý bol v konečnom dôsledku v konaní vo veci samej v celom rozsahu neúspešný... Je nutné zdôrazniť, že predmetné konanie sa vyznačovalo osobitnou zložitou, kde bolo potrebné aplikovať nielen dané právne normy, ale aj historickoprávne predpisy a samotný priebeh konania vyžadoval potrebu predkladania dôkazov a podstatných argumentov, ktoré vychádzali najavo len v priebehu konania. Podkladom k určeniu výšky základu na výpočet náhrady trov právneho zastúpenia použil súd znalecký posudok vypracovaný súdnym znalcom [REDAKOVANÉ] č. 19/2020 zo dňa 01.06.2020 s tým, že tento znalecký posudok určil hodnotu veci, o ktorej vlastníctvo sa viedol spor podľa Vyhlášky Ministerstva spravodlivosti SR č. 492/2004 Z. z. o stanovení všeobecnej hodnoty v znení neskorších predpisov, zákona č. 382/2004 Z. z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, Vyhlášky Ministerstva spravodlivosti SR č. 490/2004 Z. z. ktorou sa vykonáva zákon č. 382/2004 Z. z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov a Vyhlášky Úradu geodézie, kartografie a katastra SR č. 79/1996 Z. z. ktorou sa vykonáva zákon NR SR o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) v znení neskorších predpisov. Nešlo teda o vykonávanie dôkazu znaleckým posudkom v konaní o veci samej, ale o znalecký posudok, ktorým bola určená hodnota veci, o ktorej vlastníctvo sa viedol spor. Súd nepovažoval znalecký posudok o hodnote lesného majetku, ktorý tvoril predmet konania za sporný. V tomto rozsahu sa preto okolnosťami uvádzanými sťažovateľkou až v ústavnej sťažnosti okresný súd nezaoberal, nakoľko jeho sťažnosť omylom považoval za oneskorene podanú osobne na okresnom súde.“.*

III.2. Vyjadrenie zúčastnených osôb:

11. Ústavný súd upovedomil [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], ako zúčastnené osoby v konaní pred ústavným súdom a subjekty oprávnené zastupovať žalovanú Slovenskú republiku v konaní pred okresným súdom o prijatí ústavnej sťažnosti sťažovateľky na ďalšie konanie, zaslal im ústavnú

sťažnosť a uznesenie o prijatí č. k. IV. ÚS 262/2021-13 z 25. mája 2021 na prípadné vyjadrenie sa v lehote 10 dní od doručenia upovedomenia.

12. [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „zúčastnená osoba“), zastúpený Advokátskou kanceláriou [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], v mene ktorej koná advokát a konateľ [REDAKOVANÉ], sa k ústavnej sťažnosti vyjadril podaním doručeným ústavnému súdu 16. júna 2021. Zúčastnená osoba v podaní uviedla, že považuje záver okresného súdu o oneskorenom podaní sťažnosti sťažovateľkou za správny, pretože neexistuje rozumný dôvod, pre ktorý by malo dôjsť k takému zásadnému omylu pri posudzovaní včasnosti podania sťažnosti. Zároveň však uviedla, že nemá možnosť, aby v rámci lehoty na vyjadrenie dokázala nahliadnuť do súdneho spisu a overila skutočnosti tvrdené sťažovateľkou, preto vychádza z dôvodného predpokladu správneho posúdenia otázky oneskoreného podania sťažnosti, ale zároveň ústavný súd žiada, aby preskúmal skutočnosti tvrdené sťažovateľkou a týkajúce sa včasného podania sťažnosti, najmä preskúmal, či listiny, ktorými preukazuje včasnosť podania sťažnosti, sú pravé a hodnoverné. V ďalšom zúčastnená osoba vyjadrila svoj názor, že *„je nemysliteľné, aby bolo štátnemu podniku odňaté ústavou garantované právo zvoliť si advokáta na zastupovanie v konaní pred súdom, a to len dôvodu, že sa podľa názoru sťažovateľa nejedná o štandardnú právnickú osobu. Takýto záver nemá oporu v žiadnom doposiaľ vydanom rozhodnutí najvyšších súdnych autorít.“*. Svoj názor podporila citáciami z rozhodnutí ústavného súdu, Ústavného súdu Českej republiky a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. K námietke týkajúcej sa znaleckého posudku zúčastnená osoba uviedla, že v posudzovanej veci predložila vyčíslenie trov konania podaním z 1. júna 2020, ktorého prílohou bol aj znalecký posudok č. 19/2020 z 15. apríla 2020 znalca [REDAKOVANÉ], pričom *„vyčíslenie trov ako aj znalecký posudok bol súdu predložený elektronicky a bol bezprostredne po podaní nahratý aj do elektronického súdneho spisu, čím sa stal okamžite dostupným aj Sťažovateľovi. Ešte predtým, podaním doručeným súdu dňa 07.05.2020 informoval žalovaný, že pre účely vyčíslenia náhrady trov konania a stanovenia tarifnej odmeny pripravuje ohodnotenie predmetu sporu. Okresný súd rozhodol o výške priznanej náhrady trov konania až dňa 09.10.2020, teda nie je pravdou, že by Sťažovateľ mal na kontrolu ocenenia veci a prípadnú prípravu vlastného ocenenia len 15 dní, ako to tvrdí v Sťažnosti. Naopak, najneskôr odvtedy, čo žalovaný oznámil súdu, že pripravuje ocenenie nehmuteľností, si mohol začať pripravovať vlastné ocenenie rovnako ako od 01.06.2020 až do 09.10.2020 mohol a mal zo spisu alebo z elektronického súdneho spisu zistiť, že žalovaný takéto ocenenie predložil a mohol sa tak oboznámiť s jeho obsahom a vyjadriť sa. Súd nemôže nahrádzať iniciatívu právneho zástupcu neúspešnej strany sporu, ktorý má povinnosť komunikovať so súdom elektronicky prostredníctvom dátovej schránky a tým pádom má aj danú možnosť nahliadať do elektronickej podoby spisu.“*. V závere zúčastnená osoba navrhla ústavnú sťažnosť zamietnuť, pretože obsahuje neopodstatnené, nepravdivé a vecne nesprávne tvrdenia.

13. [REDAKOVANÉ] sa po doručení mu upovedomenia vo veci ústavnej sťažnosti sťažovateľky nevyjadril.

III.3. Replika sťažovateľky:

14. Ústavný súd listom z 15. júna 2021 zaslal sťažovateľke vyjadrenie okresného súdu k prijatej ústavnej sťažnosti s možnosťou vyjadriť sa k nemu v lehote 10 dní od jeho doručenia a 22. júna 2021 zaslal sťažovateľke na vedomie vyjadrenie zúčastnenej osoby ([REDACTED]) k prijatej ústavnej sťažnosti. Sťažovateľka ústavnému súdu žiadne stanovisko v uvedenej lehote nedoručila.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

15. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľky je tvrdenie, že došlo k porušeniu ňou označených práv napadnutým uznesením okresného súdu, pretože podľa jej názoru bola ňou podaná sťažnosť proti uzneseniu vydanému vyšším súdnym úradníkom podaná včas. Zároveň namieta, že náklady na úkony právnej pomoci uplatnené a priznané žalovanému v 1. rade nepovažuje za účelné a žalovaný v 1. rade na ne nemal reálny právny nárok. Napadnuté uznesenie považuje sťažovateľka za arbitrárne a nepreskúmateľné z dôvodu, že nespĺňa zákonné náležitosti pre riadne rozhodnutie.

16. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k týmto označeným právam v zásade identické (IV. ÚS 147/08).

17. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru spočíva v oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy). Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa táto ochrana poskytne v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie príslušných zákonných ustanovení musia v celom rozsahu rešpektovať základné právo účastníkov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

18. Princíp rovnosti účastníkov konania (resp. strán v spore) tvorí základný definičný prvok práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a je nevyhnutnou súčasťou každého právneho štátu, ktorý sa k tomuto princípu hlási prostredníctvom čl. 1 ods. 1 ústavy. Rovnosť účastníkov konania súd zabezpečuje vytvorením rovnakých procesných možností na uplatnenie ich práv a plnenie ich povinností. Podstata tejto ústavnej zásady spočíva v tom, že všetci účastníci civilného konania majú rovnaké procesné práva a povinnosti, ktoré sa uplatňujú a plnia za rovnakých procesných podmienok bez zvýhodnenia alebo diskriminácie niektorej z procesných strán. Nerozhoduje procesné postavenie alebo procesná pozícia účastníka, nie je podstatné ani to, ktorý z účastníkov sa stane žalobcom a ktorý z účastníkov je žalovaný (PL. ÚS 43/95, II. ÚS 35/02, II. ÚS 121/02, II. ÚS 135/05, IV. ÚS 126/09). Citované ustanovenie ústavy teda zaručuje len procedurálnu rovnosť

v určitom konaní, nie „rovnosť“ v zmysle rovnakého, či dokonca želaného výsledku pre každého účastníka takéhoto konania.

19. Rovnosť strán v civilnom konaní je v rozhodnutiach Európskeho súdu pre ľudské práva vyjadriteľná princípom rovnosti zbraní, ktorý tvorí prvok spravodlivého súdneho konania podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Právo na spravodlivé súdne konanie preto v kontexte princípu rovnosti zbraní zabezpečuje, aby každá strana sporu mala možnosť hájiť si svoju vec pred súdom za podmienok, ktoré ju podstatne neznevýhodňujú v pomere k druhej strane (napr. De Haes a Gijssels proti Belgicku, rozsudok z 24. 2. 1997, sťažnosť č. 19983/92, § 53 alebo Ankerl proti Švajčiarsku, rozsudok z 23. 10. 1996, sťažnosť č. 17748/91, § 38).

20. Princíp rovnosti zbraní vyžaduje, aby každej procesnej strane bola daná primeraná možnosť predniesť svoju záležitosť za podmienok, ktoré ju nestavajú do podstatne nevýhodnejšej situácie, než v ktorej je protistrana. S princípom rovnosti zbraní je nerozlučne spätá kontradiktórnosť ako univerzálny právny princíp platný v celom právnom poriadku, teda aj v občianskom súdnom konaní, a súd každého druhu a stupňa ho musí plne rešpektovať. Dôvodom je fakt, že jednou z jeho hlavných funkcií je oboznámiť účastníka konania so všetkými dokumentmi a dôkazmi, ktoré môžu ovplyvniť rozhodnutie, a poskytnúť mu možnosti sa k nim vyjadriť. Ide predovšetkým o dôkazy, stanoviská a vyjadrenia protistrany v konaní alebo dôkaz, resp. stanovisko nezúčastneného subjektu (znalec, svedok a pod.) či zabezpečeného samotným konajúcim orgánom z vlastnej iniciatívy. Tým sa účastníkovi konania garantuje právo byť vypočutý (*audiatur et altera pars*) či právo na obhajobu. Ani podľa ústavného súdu však zásada kontradiktórnosti nemá absolútny charakter, pretože existujú aj výnimky z uvedeného pravidla, kde okolnosti prípadu alebo procesnej situácie vylučujú uplatňovanie tejto zásady (napr. rozhodnutie sp. zn. III. ÚS 481/2012).

21. Ústavný súd vo všeobecnosti zdôrazňuje, že rozhodovanie o trovách konania je integrálnou súčasťou civilného sporového konania. Otázka náhrady trov konania dosahuje ústavnoprávnu dimenziu len vtedy, pokiaľ by išlo o svojvôľu, prepíaty formalizmus či celkom nedostatočné odôvodnenie výroku o trovách (m. m. II. ÚS 478/2014).

22. Z vyžiadaného súdneho spisu v tejto veci ústavný súd zistil, že okresný súd o sťažnosti sťažovateľky smerujúcej proti uzneseniu vydanému vyšším súdnym úradníkom vecne nerozhodoval, pretože ju vyhodnotil ako oneskorene podanú 7. októbra 2020. Súčasťou vyžiadaného súdneho spisu je aj obálka, v ktorej bola sťažnosť sťažovateľky okresnému súdu doručená, z ktorej vyplýva, že zásielka bola podaná na poštovú prepravu 28. septembra 2020. Uvedená skutočnosť bola napokon potvrdená aj okresným súdom, ktorý vo svojom vyjadrení k prijatiu predmetnej ústavnej sťažnosti (body 10 a 10.1 odôvodnenia tohto rozhodnutia) poukázal na chybu, ku ktorej došlo pri vyhodnocovaní včasnosti podania sťažnosti sťažovateľky okresným súdom v napadnutom uznesení. Vychádzajúc z predloženého súdneho spisu, je nesporné, že uznesenie vydané vyšším súdnym úradníkom bolo sťažovateľke doručené 13. septembra 2020, a teda posledný deň 15-dňovej zákonnej lehoty na podanie sťažnosti proti nemu pripadol na 28. september 2020 a keďže v tento deň bola aj sťažnosť daná sťažovateľkou na poštovú prepravu, sťažnosť bola podaná včas.

23. Vychádzajúc z uvedeného, ústavnému súdu neostáva iné, ako konštatovať, že vyhodnotením podania sťažnosti sťažovateľky proti uzneseniu okresného súdu vydanému vyšším súdnym úradníkom ako podanej oneskorene jej okresný súd odňal možnosť, aby sa vecne zaoberal argumentáciou ňou v sťažnosti uplatnenou, čím došlo k porušeniu princípu kontradiktórnosti konania ako súčasti práva na spravodlivý proces. Z toho dôvodu v okolnostiach posudzovanej veci dospel ústavný súd k záveru, že postupom okresného súdu, ktorý bol zavŕšený napadnutým uznesením, došlo k nepripustnému zásahu do základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na rovnosť účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, ako aj do práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v miere dosahujúcej ústavnoprávnu intenzitu (bod 1 výrokovej časti tohto nálezu).

24. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

24.1. V zmysle § 133 ods. 1 a 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, v náleze uvedie, ktoré základné práva a slobody boli porušené, ktoré ustanovenia ústavy, ústavného zákona alebo medzinárodnej zmluvy boli porušené a akým právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené základné práva a slobody. Ústavný súd zruší rozhodnutie alebo opatrenie, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa.

24.2. V danom prípade bolo potrebné vysloviť porušenie základných práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a v ďalšom tak zrušiť napadnuté uznesenie okresného súdu č. k. 12 C 254/2015-467 z 9. októbra 2020 a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie.

25. V ďalšom konaní je okresný súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto náleze (§ 134 ods. 1 druhá veta zákona o ústavnom súde), znamenajúcim potrebu rozhodnúť o sťažnosti sťažovateľky proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka ako o sťažnosti podanej včas a následne sa s jej argumentáciou uvedenou v podanej sťažnosti náležite vysporiadať pri opätovnom rozhodovaní o jej sťažnosti, rešpektujúc obsah a zmysel práv, ktorých porušenie bolo ústavným súdom zistené. Okresný súd je tiež viazaný rozhodnutím o vrátení veci na ďalšie konanie (§ 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde), ktoré je vykonateľné jeho doručením (§ 134 ods. 2 zákona o ústavnom súde; bod 2 výrokovej časti tohto nálezu).

V.

Trovy konania

26. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku jej právneho zastúpenia. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

27. V zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna šestina výpočtového základu vo veciach zastupovania pred ústavným súdom, ak predmet sporu nie je možné oceniť peniazmi. Predmetom konania pred ústavným súdom je ochrana základných práv a slobôd, ktorá nie je oceníteľná peniazmi.

28. Úhradu trov konania priznal ústavný súd sťažovateľke v rozsahu za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti) vykonané v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 vyhlášky.

29. Tarifná odmena za jeden úkon právnej služby v roku 2021 predstavuje sumu 181,17 eur a režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky) sumu 10,87 eur. Za dva úkony tak prináleží suma 362,34 eur a režijný paušál za dva úkony v sume 21,74 eur, čo spolu predstavuje sumu 384,08 eur. Ústavný súd teda stanovil náhradu trov konania v sume 384,08 eur (bod 3 výrokovej časti tohto nálezu).

30. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

31. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. októbra 2021

Libor Duľa
predseda senátu